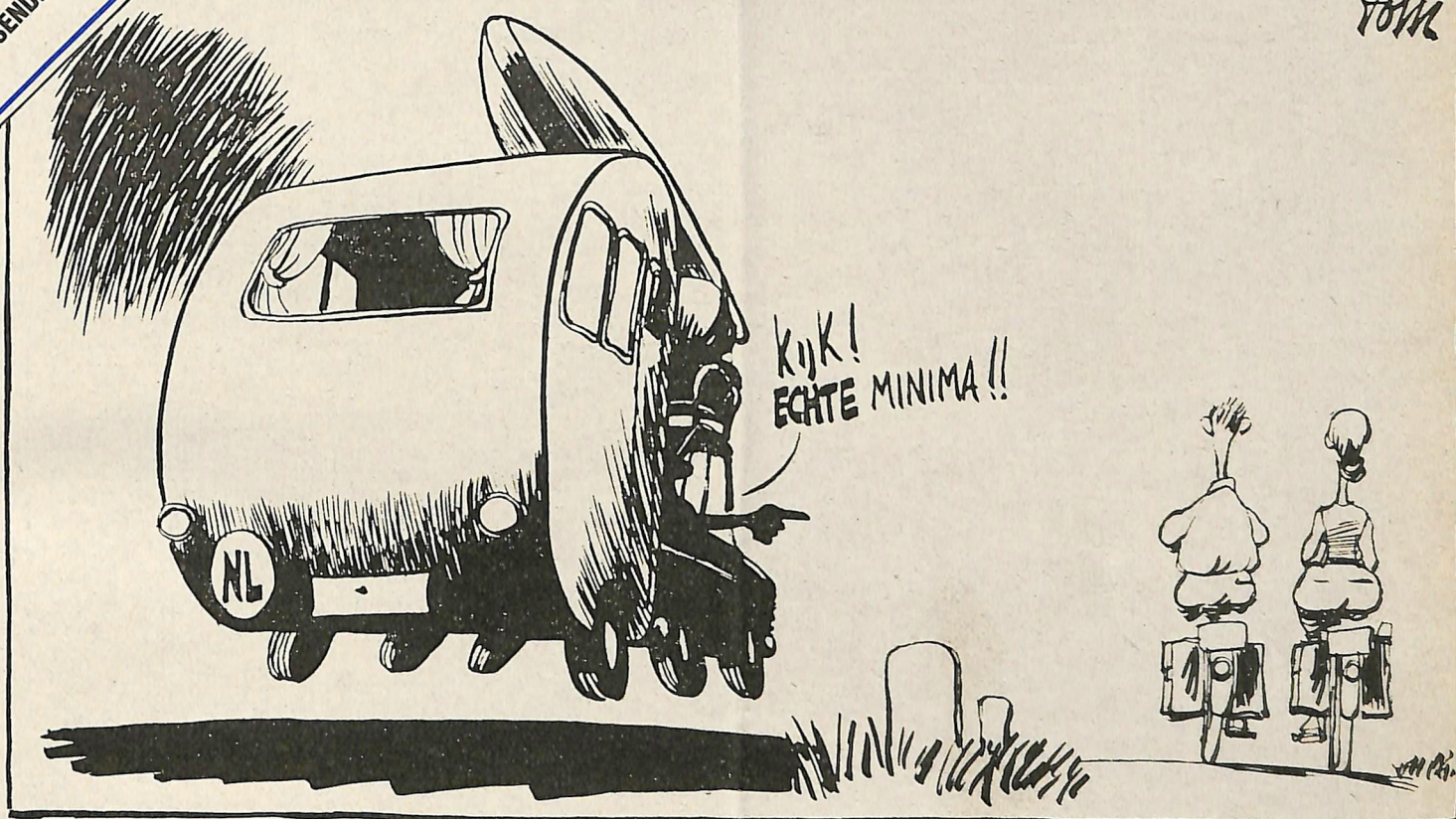

VERFRISSENDE AANPAK ZORGE VOOR SNEEUWBALEFFEK!
Bussum-Naarden en het anti-fascisme
ZIE PAG. 8

HUMANIST

Wekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond 37e jaargang nr. 13, 5-8-1982

BIJ UITBREIDING HUMANISTISCH VORMINGSONDERWIJS HUMANISTEN ZIEN MOGELIJKHEID TOT 1500 DEELTIJDBANEN

Als de overheid werkelijk ernst wil maken met het voornemen de verscheidenheid (pluriformiteit) in met name het basisonderwijs te verbeteren en te vergroten, dan moet zij meer tegemoet komen aan de grote vraag naar humanistisch vormingsonderwijs (hvo). In een periode van 5 tot 10 jaar zijn hiervoor zeker 1500 part-time banen te scheppen. Behalve dat daardoor wordt voldaan aan een grote behoefte bij ouders van leerlingen, is dit ook een prima mogelijkheid om nieuwe werkgelegenheid te creëren.

Dit is de kern van een voorstel dat het Humanistisch Verbond samen met de stichting HVO heeft voorgelegd aan de betrokken ministers. Deze hebben dit lichtpuntje in de hopeloos lijkende strijd tegen de werkeloosheid onlangs aangeboden gekregen in een dikke nota met de titel „Aktieve pluriformiteit”. Het humanistische vormingsonderwijs heeft de laatste jaren een grote bloei

doorgemaakt. Hoewel deelname aan het hvo vrijwillig is en men er dus bewust voor moet kiezen, kan er niet aan de grote vraag worden voldaan. Er is dan ook een lange wachtlijst ontstaan van openbare scholen die graag humanistisch vormingsonderwijs op hun rooster willen hebben. Dit grote verschil in vraag en aanbod zit 'm in het feit dat de ontkerkelijking in de Nederlandse samenleving reeds ver is gevorderd maar dat de gevolgen daarvan nauwelijks zijn te merken in het nog sterk verzuilde onderwijs. Anders gezegd: veel ouders zouden hun kinderen op een openbare school willen doen, waar slechts een konfessionele school bereikbaar is.

Enkele cijfers uit het rapport. Zes jaar geleden waren er nog geen 3000 leerlingen die hvo kregen. Momenteel nadert dit aantal al de 20.000. In 1976 gaven nog maar 33 mensen hvo-les op 75 scholen. Nu zijn dat er 282 op 570 scholen. Een groei van het humanistisch vormingsonderwijs waarvan het einde

nog niet in zicht is. Zo becijfert de nota ten aanzien van de vraag van ouders naar hvo-lessen voor hun kinderen dat in de toekomst zeker aan 330.000 leerlingen hvo gegeven zou kunnen worden. Dit betekent een uitbreiding van het aantal hvo-gegenden met meer dan 1500 (Gemiddeld geven zij zeven uur les per week).

Als de overheid een positief besluit neemt over de financiering van dit plan, vangt zij verschillende vliegen in één klap: men komt tegemoet aan een grote vraag van ouders, er worden nieuwe arbeidsplaatsen geschapen, die in deeltijdarbeid vervuld kunnen worden en het komt tegemoet aan het streven van de overheid om vooral voor vrouwen werk te scheppen (de meeste hvo-gegenden zijn vrouw).

Het HV en de stichting HVO hopen binnenkort in Den Haag te kunnen gaan praten over een wettelijke regeling en financiering van het plan.

Hes van Huizen

LESBRIEF VAN UNESCO OVER AGRESSIE, GEWELD EN TERRORISME

„Het ligt voor de hand om in een periode waarin speciaal aandacht voor de Rechten van de Mens wordt gevraagd het agressieprobleem aan de orde te stellen. Bij de Rechten van de Mens gaat het immers o.m. om de eerbiediging van het menselijk leven. Dit menselijk leven wordt door agressie en geweld meer en meer bedreigd. In een wereld die over kern- en andere „totale“ vernietigingswapens beschikt, kan een overmaat aan geweld zelfs gemakkelijk katastrofale gevolgen hebben. Daarom is verkleining van het agressiepotentieel ook uit een oogpunt van de Rechten van de Mens een essentieel punt. Meer kennis en inzicht in het probleem vormen daartoe een eerste stap.“ Aldus de inleiding van de lesbrief „Agressie, geweld en terrorisme“, die het Unesco Centrum Nederland ter gelegenheid van de Dag van de Rechten van de Mens 1981 heeft uitgegeven en werd geschreven door dr. S. C. Derksen.

Agressie

De lesbrief vangt aan met een definitie van agressie, waarbij wordt uitgegaan van het dagelijkse spraakgebruik: agressie als een vorm van verstoring ingrijpen. Vervolgens komen in het kort de voornaamste agressietheorieën, de zg. drift- of instinkttheorie, de frustratietheorie en de leertheorie aan de orde. De schrijver komt tot de konklusie dat geen van deze theorieën de gehele waarheid bevat. Maar ook dat geen van deze theorieën geheel onjuist is. Samen geven ze een goede verklaring van het agressieverschijnsel, dat als een algemeen menselijk gegeven moet worden beschouwd. Het is daarom fout deze agressie uitsluitend aan een of ander maatschappelijk systeem toe te schrijven. Wel wordt de agressie in de ene maatschappij meer bevorderd dan in de andere en kan men zich bijvoorbeeld

afvragen of de steeds weer gestimuleerde neiging om meer te presteren en meer te consumeren in de westerse samenleving niet agressiebevorderend werkt. En omgekeerd of het gemis aan vrijheid en aan politieke zelfwerkzaamheid in de kommunistische samenleving niet dezelfde konsekwenties heeft. Naast de individuele agressie onderscheidt Derksen de kollektieve agressie, die door staatslieden gemakkelijk kan worden georganiseerd en gekanaliseerd in de richting van de oorlog.

Geweld

Geweld is de open, naakte en meer lichamelijke uitingsvorm van agressie. Daarnaast onderscheidt men ook het structureel geweld, alle factoren die de ontplooiing van het menselijk individu belemmeren. Ook kan men het geweld als de meest directe en meest eenvoudige wijze van konfliktoplossing opvatten. Enerzijds wordt onze tijd gekenmerkt door een verontrustende ontwikkeling van het geweldgebruik, anderzijds is het geweld door de technisch militaire ontwikkeling steeds meer disfunctioneel geworden. Sprekend over de oorzaken van het geweld noemt dr. Derksen de nawerking van de Tweede Wereldoorlog, de toenemende vervreemding van de moderne mens, de innerlijke leegte (het gebrek aan levensoriëntatie) bij velen en de vele te-

genstrijdigheden in onze moderne samenleving. Verder de schaalvergroting, de mechanisering van het arbeidsproces, het geweld in onze massamedia, de invloed van het sterk gestegen alcoholgebruik (dat ongetwijfeld weer met het genoemde gebrek aan zingeving samenhangt) enz.

Terrorisme

Het laatste gedeelte van de lesbrief is gewijd aan het terrorisme (verschijningsvormen, oorzaken, mogelijke konsekwenties, hoe bestrijden etc.) en aan de relatie agressie en oorlog. De lesbrief is zo geschreven dat deze uitstekend bruikbaar is als leesstuk voor de leerlingen van de hogere leerjaren van het voortgezet onderwijs. Erg nuttig zijn verder de vragen en opdrachten die zijn toegevoegd (zowel voor voortgezet als voor basisonderwijs). Deze opdrachten waarbij zoveel mogelijk werkwijzen en onderwijsmiddelen zijn aangegeven, maken het mogelijk om in de klas gedurende een aantal lessen op zinvolle wijze met een van de meest actuele en dringende problemen van deze tijd bezig te zijn.

De lesbrief, (ook voor buitenschoolse activiteiten te gebruiken) is verkrijgbaar bij het Unesco Centrum Nederland, Oranje Nassaulaan 5 te Amsterdam, de prijs bedraagt f 0,50 per stuk, exclusief verzendkosten.

(ADVERTENTIE)

Stichting Protecta zoekt op korte termijn een

BELEIDSMEDEWERK(ST)ER

De humanistische stichting voor bewindvoering en beheer, Protecta, opgericht door het Humanistisch Verbond en Humanitas, heeft tot doel diensten te verlenen als bewindvoerder of beheerder van vermogens of als uitvoerder van laatste wilsbeschikkingen. De aan te stellen medewerk(st)er, bij voorkeur 45 jaar of ouder, zal in nauwe samenwerking met het bestuur belast worden met de opzet en werkwijze van de activiteiten van de Stichting, waarbij een aanloopperiode van tenminste drie jaar wordt ingebouwd.

Taakopdracht:

- het leggen en onderhouden van kontakten met de verschillende humanistische organisaties en overige daarvoor in aanmerking komende organisaties.
- het opbouwen van een net van plaatselijke vrijwillige medewerkers, die de informatie over het konkrete hulpaanbod van de stichting, alsmede de direkte begeleiding van de hulpvragers op zich kunnen nemen.
- het opzetten en begeleiden van een bureau, dat de administratieve verwerking van het vermogensbeheer verzorgt.

Gevraagd wordt:

- een financieel-ekonomische opleiding en ervaring
- goede uitdrukingsvaardigheid zowel mondeling als schriftelijk
- gemakkelijk met mensen kunnen omgaan
- de humanistische uitgangspunten van de stichting kunnen onderschrijven en waar nodig verdedigen.

Sollicitaties te richten aan de voorzitter van de stichting, p/a J. W. Brouwersstraat 16 te Amsterdam, tel. 020-739444, alwaar ook inlichtingen verkregen kunnen worden.

Humanist

Redactie en vormgeving:
Hes van Huizen

Humanist is een tweewekelijkse uitgave van het Humanistisch Verbond Oudkerkhof 11, Utrecht

Redactieadres:
Postbus 114, 3500 AC Utrecht
Telefoon: 030-318145.

Abonnementsprijs voor niet-leden f 25,— per jaar t.n.v. Humanistische Pers postgiro 58, Utrecht.
Gedrukt op kringlooppapier bij Brouwer Offset bv, Utrecht.

LAAT VERSCHILLEN IN OPVATTING TOT UITING KOMEN IN HV-UITSPRAKEN

Het hoofdbestuur heeft ons verzocht een discussiestuk te schrijven over de politieke pluriformiteit (verscheidenheid) in het Humanistisch Verbond. Dit naar aanleiding van de vraag of de zogenaamde „minderheidsregel van Jaap van Praag” moet worden gehandhaafd. Deze regel houdt in dat het HV geen uitspraken doet wanneer een minderheid in het Verbond daartegen principiële bezwaren heeft. In dit discussiestuk bepleiten wij deze regel als beginsel te handhaven, maar er een andere uitwerking aan te geven. Het ligt in de bedoeling dat hierover in het najaar gediscussieerd gaat worden, opdat op het kongres van mei 1983 hierover een beslissing kan worden genomen.

Moet het Humanistisch Verbond zich met politiek bezighouden, en zo ja, op welke wijze moet daaraan vorm gegeven worden? Om deze vraag grondig te kunnen beantwoorden is het belangrijk te raadplegen wat de statuten en de beginselverklaring daarover te zeggen hebben. Volgens de statuten stelt het HV zich onder andere ten doel „activiteiten te ontwikkelen of deel te nemen aan activiteiten van anderen welke bijdragen aan het ontstaan van een samenleving van mensen, die zich hun verantwoordelijkheid voor zichzelf, hun medemens, de natuur en die samenleving bewust zijn”. Het HV is volgens de beginselverklaring „geen politieke organisatie” maar stelt wel „uitgaande van een elementaire visie op de omstandigheden waarin de menselijke persoonlijkheid zich kan ontwikkelen tot volledig menszijn (...) fundamentele eisen aan een samenleving”. Het HV heeft derhalve bij het ontwikkelen van een menswaardiger maatschappij wel met politiek te maken, maar als levensbeschouwelijke en niet als politieke organisatie.

In de woorden van Jaap van Praag: „Wie de gemeenschappelijke levensbeschouwelijke achtergrond minder belangrijk vindt dan een gemeenschappelijke politieke opstelling, hoort door eigen keuze eerder in een politieke partij thuis dan in een levensbeschouwelijke organisatie.”

Op grond van deze standpuntbepaling heeft het HV vanaf de oprichting een partijpolitiek pluriform karakter gehad. Ook nu treft men humanisten aan die lid zijn van PvdA, VVD, D'66, PSP, PPR, CPN en DS'70. Dit is ook overeenkomstig de statutaire bepaling „allen te verenigen die met het beginsel instemmen”. Zodra het HV uitspraken doet waartegen een minderheid principiële bezwaren heeft, kan het niet meer aan het statutaire doel voldoen allen te verenigen die met het beginsel instemmen.

Behalve dit juridisch klinkende argument is er ook een inhoudelijke overweging in het spel, namelijk dat het onverdraagzaam is medehumanisten met

een minderheidsstandpunt af te schilderen als minder goede humanisten. Verdraagzaamheid is volgens de beginselverklaring „de mildheid die de scherpte van oordelen – hoe treffend ook – moet temperen in het besef van de feilbaarheid die ons allen eigen is, zonder welk besef elke gemeenschap terstond in onverzoenlijke conflicten uiteenvalt en waarbij een essentieel uitgangspunt van humanisme – bereidheid tot overleg, de hoop op verstandhouding – uit het oog is verloren.”

Er wordt wel eens schamper gezegd dat het HV zo voorzichtig is op politiek gebied omdat het bang zou zijn de politieke meerderheid te verliezen die momenteel voor subsidiëring van humanistische activiteiten is. Daar zit een soort getuigenisethiek achter: men is dan zo overtuigd van het eigen gelijk dat dat ten koste van alles moet worden uitgedragen. In de humanistische ethiek streeft men echter naar een evenwicht tussen bedoelingen en gevolgen. Dus geen politiek dogmatisme waardoor men zich vervreemdt van de brede groep van humanisten, maar ook geen grenzeloos opportunisme om de centen maar binnen te houden. De statuten verplichten ons niet alleen tot maatschappelijke activiteiten, maar op voet van gelijkheid ook tot „de helpen-de zorg voor de medemens” (ofwel geestelijke verzorging en humanistisch vormingsonderwijs) en om „een centrum te zijn voor verdieping, verbreding en verdediging van de humanistische levensovertuiging”. Wie deze gelijkstelling van prioriteiten wil doorbreken (zoals de „kritische” humanisten) vraagt in feite om een statutenwijziging waarvoor een tweederde meerderheid nodig is.

Betekent dit nu dat wij onverdeeld gelukkig zijn met de minderheidsregel? Dat is ook niet het geval. Hoewel principieel juist en geheel in de lijn van statuten en beginselverklaring, menen wij dat de uitwerking ervan verbeterd kan worden. In de huidige interpretatie van de minderheidsregel houdt het vetorecht van een minderheid in dat er

Rob Tielman en Anneke Krijnen: Minderheidsregel in principe juist, maar uitwerking kan worden verbeterd.

geen uitspraak gedaan wordt. Daardoor ontstaat een situatie die voor meerder- en minderheid onbevredigend is, en de indruk wekt alsof humanisten helemaal niets te melden zouden hebben op dat punt. Wij stellen daarom voor dat in de toekomst verschillen van opvatting in de uitspraken van het HV tot uiting komen. Daarmee ondervangt men ook nog een ander gevaar, namelijk dat het HV bij het doen van uitspraken teveel op de kerken-oude-stijl gaat lijken waarbij het feit dat van de kansel wordt gesproken belangrijker is dan de inhoudelijke argumentatie. Juist humanisten moeten de bereidheid hebben zich in denken en doen te verantwoorden. Het grote belang van HV-uitspraken ligt dan ook niet zozeer in het feit dat het HV wat zegt als wel hoe dat gebeurt. Geen buitenkerkelijke kanseltaal of banvloeken voor andersdenkenden maar stimuleren dat mensen in hun denken en handelen zich meer bewust zijn van hun vrijheid en verantwoordelijkheid, ook op politiek gebied.

Rob Tielman
Anneke Krijnen

OUDERE V BIJ DE PA

DE BINNENKANT VAN DE UNIVERSITEIT

„De binnenkant van de universiteit“. Onder deze titel wordt in het Erasmushuis (Oudkerkhof 11 in Utrecht) een expositie gehouden van de verschillende kanten van het universitaire leven. Het geeft een kijkje achter de schermen van de universitaire wereld die voor buitenstaanders meestal nauwelijks toegankelijk is. De foto's zijn gemaakt door Werry Crone en zijn te zien vanaf 16 augustus tot en met 10 september. De toegang van maandag tot vrijdag (11.00 tot 17.00 uur) is vrij.

HUMANISTISCH WELKOM VOOR AANKOMENDE STUDENTEN

Eind augustus, begin september is het weer zover. Dan stromen de universiteiten en de instellingen voor hoger beroepsonderwijs weer vol met eerstejaarsstudenten. Het is een goede gewoonte geworden om deze kersverse studenten eerst wat te laten wennen aan hun nieuwe omgeving. Hiervoor worden elk jaar introductiedagen georganiseerd, waar de aankomend student meer te weten kan komen over het onderwijs, medestudenten kan leren kennen en wegwijs kan worden in zijn toekomstige woonplaats. Het is ook een mogelijkheid om kennis te maken met het humanisme.

Daartoe organiseert het humanistisch studentenraadswork dit jaar verscheidene activiteiten. Zo wordt er in het Erasmushuis een expositie gehouden (zie boven), is het Verbond op informatiemarkten aanwezig en staat het Erasmushuis in die periode open voor aankomende studenten in Utrecht.

Daarnaast wordt er op 31 augustus een speciaal Socrates-symposium gehouden. Hier zal worden gediscussieerd rondom twee stellingen, die (hoewel negatief geformuleerd) hopelijk een positieve discussie zal opleveren. De stellingen luiden: 1. De universiteit dient de maatschappelijke emancipatie niet. 2. De universiteit dient de persoonlijke emancipatie niet. Voorzitter Rob Tielman zal proberen er een boeiend debat van te maken. Het symposium begint om 20.00 uur en eindigt omstreeks 22.30 uur.

Mensen die daarna nog willen doordiskussiëren, of het juist wel eens ergens anders over willen hebben, kunnen dan terecht in het aanpalend HV-jongerenkafé in het Erasmushuis. Je kunt er zelfs dansen.

Hes van Huizen

Herfst-weekend over seks en relaties

Het onlangs gehouden vierde weekend van de HV-homowerkgroep over humanisme, seksualiteit en relaties was een dermate groot succes, dat reeds nu het volgende weekend kan worden bekendgemaakt, het vijfde alweer. Dat weekend zal van vrijdag 24 september 's avonds tot zondagmiddag 26 september 's middags plaatsvinden, opnieuw in het riante vormingscentrum „Kapellerput“ in Heeze, en eveneens opnieuw voor de prijs van f 105,- per per-

soon (dat is inclusief maaltijden koffie/thee en beddegoed).

Er kunnen tachtig mensen deelnemen, homo's, maar ook zij die anders zijn en ongeacht hun leeftijd of sekse. Wél wordt uitgegaan van een humanistische instelling, want vandaaruit wordt er in discussiegroepen van gedachten gewisseld. Er komt ook een vrouwen-groep. Voor nadere informatie kan men schrijven naar de HV-homowerkgroep, Postbus 114, 3500 AC Utrecht. (BB)

„(...) De zon gaat ook voor mij op hoor en de bloemen bloeien ook voor mij, niet alleen maar voor jonge mensen. En kinderen zijn veel doller op oude mensen dan op de generatie van hun ouders, als je dat maar weet. Mensen als Tilly Périn-Bouwmeester, die nog een politieke partij oprichten, actie voeren, dat is het soort waarvan we het moeten hebben en niet van degene die als een plantje voor het raam gaan zitten. Op één been desnoods zal ik nog aan dit leven blijven deelnemen, me bewust van mijn leeftijd, maar mijn god, met humor“.

Aan het woord is één van de negen oudere vrouwen in de pas verschenen uitgave van Humanitas' „Vrouwen over ouder worden“. Negentien vrouwen met totaal verschillende achtergronden en in leeftijd variërend van 45 tot 85 jaar vertellen in deze uitgave over hun persoonlijke ervaringen met het ouder worden. En wat daar nogal eens mee verbonden blijkt te zijn: met het alleen-zijn.

Zijn die ervaringen dan zo speciaal, zult u zich misschien afvragen. Deze uitgave geeft daar een duidelijk antwoord op: ja, omdat oudere vrouwen meer nog dan mannen worden gekonfronteerd met de gevolgen die het ouder worden in onze samenleving heeft. Een samenleving die nog grotendeels is afgestemd op het jong (en liefst ook nog mooi) zijn. Hebben de meeste vrouwen al een achterstandspositie in deze – nog steeds! – mannenmaatschappij, oudere vrouwen krijgen daarnaast ook nog eens te maken met de achterstand die voor ouderen geldt. Er is dus vaak sprake van diskriminatie op grond van zowel geslacht als leeftijd.

Het is daarom niet zo vreemd dat het ouder worden voor veel vrouwen moeilijkheden met zich meebrengt: Over deze moeilijkheden gaat dit boekje, met name bedoeld voor gespreksgroepen van vrouwen boven de 45 jaar. Met het oog daarop zijn na elk interview een aantal vragen toegevoegd. Maar ook los van gesprekken of groepen is deze uitgave van Humanitas boeiend.

Vrouwen voorbestemd voor huwelijk en gezin

Uit de interviews – vaak levensverhalen – komt een beeld naar voren van een generatie van vrouwen die zich voelden voorbestemd voor huwelijk en gezin, voor man en kinderen. Op latere leeftijd blijkt dat hen nogal eens zwaar op te breken. Met vaak nog een twintig tot dertig jaar voor de boeg staan velen op eens met lege handen. Immers, de kin-

ROUWEN DIE NIET PAKKEN NEERZITTEN

deren zijn het huis uit en niet zelden is de man reeds overleden.

De meeste van de negen geïnterviewde vrouwen zijn niet bij de pakken neer gaan zitten. Dat lijkt niet toevallig: ze zijn geselecteerd uit de schare oudere vrouwen die vaak na tientallen jaren weer het onderwijs oppakken. Zij zijn actief in bijspijskerkursussen, moeder-mavo's, open scholen, zelfhulpgroepen van de stichting Vrouwen in de Overgang (VIDO) of doen mee aan een VOS-kursus (Vrouwen Oriënteren zich op de Samenleving).

Uit de levensverhalen blijkt vaak dat zo'n cursus een keerpunt in hun leven betekent. Vrouwen ontdekken weer een mogelijkheid om zinvol door te leven. Hun eigen interesses worden afgestoft na de vele jaren gerichtheid op huwelijk en gezin, hun zelfbewustzijn (en daardoor hun weerbaarheid) neemt toe. Tot slot nog een citaat van één van de negen geïnterviewde vrouwen: „Ik heb het niet moeilijk met alleen thuis, wel met alleen een wandeling maken. Niet met op reis gaan wanneer het iets met mijn vak te maken heeft, maar wel als het alleen op vakantie is. Dat is dan niet

moeite hebben met het oud-zijn, maar met het alleen-zijn. Alleen in de schouwburg zitten en hardop in de lach schieten, moet je eens zien hoe de mensen naar je kijken. Maar dat is alleen zijn dat ook jongere mensen overkomt. De combinatie ouder worden én alleen zijn, dat is het verschrikkelijke. Dat geeft je het gevoel: wat moet ik eigenlijk met de rest van mijn leven?“

Hes van Huizen

„Vrouwen over ouder worden, negen persoonlijke ervaringen“ kan worden besteld door tien gulden over te maken op gironummer 582000 t.n.v. Humanitas te Amsterdam onder vermelding van VOO. U kunt het boekje ook zelf afhalen op het adres J. W. Brouwesstraat 16 te Amsterdam. U betaalt dan slechts zes gulden.

Vrouwen leven gemiddeld acht tot tien jaar langer dan mannen.

In 1979 waren er op elke tien vrouwen van 65 jaar en ouder zeven bejaarde mannen. De komende twintig jaar stijgt het aantal niet (meer) gehuwde vrouwen (ongehuwd, gescheiden, verwegd) van boven de 65 tot 66% van het totaal. Twee op de drie bejaarde vrouwen zullen dus alleen staan.

Begin 1980 waren er van de in totaal ruim twee miljoen vrouwen van 65 jaar en ouder zo'n 213 duizend vrouwen ongehuwd, 586 duizend vrouwen verwe-

gd en 86 duizend vrouwen gescheiden. Het aantal weduwen boven de 65 bedroeg toen 400 duizend.

De meeste oudere vrouwen hebben slechts beperkt onderwijs genoten. Van de werkzame vrouwelijke beroepsbevolking tussen de 45 en 64 jaar had in 1977 (in totaal 255 duizend vrouwen) het merendeel, niet meer dan lager- of uitgebreid lager onderwijs. De kennis- en opleidingsachterstand bij ouderen is algemeen, maar geldt toch vooral voor oudere vrouwen.

IETS VOOR U, EEN BESTUURSFUNKTIE IN HET HV?

In het hoofdbestuur en ook andere besturen van het Humanistisch Verbond zijn enige vakatures ontstaan. Voor een goed functioneren van het HV is het belangrijk dat deze plaatsen weer snel bezet worden.

Naast een versterking van de inhoudelijke kant van het humanisme denken wij aan mensen die op financieel en organisatorisch gebied een bijdrage zouden kunnen leveren. Als u zich voelt aangesproken, of als u iemand in uw omgeving weet, is het voldoende een briefje te schrijven naar algemeen voorzitter Rob Tielman (Postbus 114, 3500 AC Utrecht). Hij zal vervolgens in de loop van augustus contact met u opnemen. In verband met de huidige samenstelling van hoofdbestuur, taakgroepen en stichtingsbesturen gaat onze voorkeur uit naar vrouwen en jongeren. (RT)

MEVROUW POLET-MUSLER OVERLEDEN

Op 21 mei jl. overleed te Rijswijk op 72-jarige leeftijd mevrouw S. M. (Rie) Polet-Musler.

Ik kende Rie al enige tientallen jaren. Tijdens mijn lidmaatschap van het hoofdbestuur en als directeur van het HV, had ik veel contact met haar. Haar echtgenoot, Theo Polet, was één der centrale figuren in het functionarissenkorps, bekwaam en hard werkend met Rie aan zijn zijde. Het was een koppel zoals er meer waren en nog zijn in het HV. Behalve dat Theo in Rie een uiterst intelligente adviseuse had, wist Rie daarnaast haar humanisme op vele plaatsen in de samenleving uit te dragen.

Wij zullen Rie nu moeten voegen bij de vele herinneringen aan het zo langzamerhand stijgend aantal overleden eerste-uurs humanisten waarmee we een warme relatie hadden.

J. Pasman

BRIEFEN VAN LEZERS

Maksimum lengte van ingezonden brieven: 250 woorden. Redactie heeft recht in te korten.

De redactie van de „Humanist” streeft ernaar het taalgebruik in de „Humanist” eenvoudiger te maken. Daarom een dringend verzoek aan brieven-schrijvers: vermijd moeilijke woorden, schrijf korte zinnen.

De omstrede verdraagzaamheid

In de „Humanist” nr. 5 stelt C. Verduijn de grenzen van de verdraagzaamheid t.o.v. de buitenlanders aan de orde

zonder die grenzen aan te geven. In de „Humanist” nr. 7 geeft R. v. Hasselt als zijn mening dat de Islam met onze wereld onverenigbaar is en geeft hij uit bezorgdheid voor de toekomst de raad de stroom buitenlanders te beperken, terwijl M. Reiche voorbeelden van on-verdraagzaamheid geeft.

Hoe verschillend kun je nu tegen zulke teksten aankijken! Terwijl mij niets bijzonders was opgevallen en ik vanuit mijn kennis van de oosterse wereld deze uitspraken en de toenemende angst van de Europese wereld begrijp en het uiten van die angst als een goed democratisch recht zie, veroordeelt in de „Humanist” nr. 9 C. Smith de tekst van Van Hasselt (en merkwaardig genoeg niet die van Reiche) als „diskriminerend”. Mag die angst niet geuit worden? Is dit censuur?

Mevrouw Smith spreekt vanuit het studeerkameridealisme van de goedwillende Nederlander en meent dat als je algemeen geldende maatstaven hebt „er geen situatie kan ontstaan van ongelijksoortige maatregelen...” Zij vergeet dat maatregelen gedragen moeten worden door de bereidheid die te erkennen. Verdraagzaamheid moet wederzijds zijn. Als ik naar de „gelijksoortige” maatregelen van de Islamitische wereld kijk (christenvervolgingen in Turkije, „een islamistische staat” bij Zai-Ul-Haq in Pakistan, de Grijze Wolven in Nederland, het fanatisme van Chomeini) dan lopen mij de rillingen over de rug. Worden daar niet juist de humanisten als „godelozen” ge-

weerd?

Achter de buitenlanders staat een geheel andere beschaving die in tegenstelling tot Tirolers, Hugonoten, Joden afwijzend tegenover onze denkwereld staat, soms zelfs met wrok over het koloniale verleden. De vergelijking met gereformeerden en Joden is scheef die vormen een deel van onze denkwereld. Wij in Nederland zien alleen de zieligheid van ontheemde vreemdelingen, maar wie de achtergronden kent weet dat het om Europa gaat dat nu door de Derde Wereld „ontdekt en veroverd” wordt. Het gaat niet om „rechtsfilosofie” het gaat om macht en wel macht in de oosterse zin van het woord: macht van stamverbanden die geen verantwoordelijkheid voor het gastland kennen.

Het betoog van Smith is op zich zelf juist maar berust op slechts een deel van de werkelijkheid, die naar ik meen in Nederland vaak bewust verzwegen wordt. (ingekort door redactie)

R. Slot (Axel)

Wat wist ik van het wereldgebeuren

Ik heb in mijn leven verschillende mystieke ervaringen gehad. Ik praatte er wel eens over maar merkte dat men de indruk had dat ik getikt was. In mijn jeugd dacht ik dat oude mensen niet meer van het leven konden genieten. Misschien is dat ook wel zo voor enkelen. Ik heb wel ondervonden dat ik in

(ADVERTENTIE)

Hoe het ánders kan leest u in ... Macht en strijd

Theorie en praktijk van geweldloze actie Gene Sharp

De auteur van dit stellig spraakmakende boek wordt beschouwd als de belangrijkste theoreticus en onderzoeker op het gebied van de geweldloze actie en sociale verdediging. Hij is verbonden aan het Center for International Affairs van Harvard University. Zijn omvangrijke studie 'The Politics of Nonviolent Action', waarvan dit werk een uitgebreide versie van deel één is, wordt wel omschreven als de 'bijbel voor hen die geweldloze strijd bestuderen en toepassen'. Om vele redenen, die u al lezend duidelijk zullen worden, verdient dit boek een brede aandacht.

Aula nr. 700, 240 blz., f 14,50

**Aula's zijn van Het Spectrum
Verkrijgbaar bij de boekhandel**

Macht en strijd Theorie en praktijk van geweldloze actie Gene Sharp

Een uitgebreide versie van deel een van The Politics of Nonviolent Action, het standaardwerk op het gebied van geweldloze strijd. Een andere kijk op macht, de techniek van geweldloze strijd, geschiedenis, methoden en resultaten.

mijn leven een rijpingsproces heb door-
gemaakt. Thans sta ik in de ruimte, heb
vrede in mijn hart en voel me verbonden
met mijn medemensen, hoe ze ook ver-
schillen mogen met mijn opvattingen.
Ik ben er van overtuigd dat we op weg
zijn naar een betere wereld. Wat wist ik
van het wereldgebeuren in het stille
dorp waar ik werd geboren. Nu hebben
we er deel aan door radio en tevee,
vormen ons een mening en proberen
een steentje bij te dragen tot het alge-
meen welzijn. Dat thans mensen van
verschillende godsdiensten gaan sa-
menwerken is een geweldige vooruit-
gang.

(Ingekort door redactie)

Z. Berends (Rhenen)

Verlinken: krasse vorm van diskriminatie

Verlinken is volgens Van Dale bedrie-
gen of verraden. De lezer van de „Hu-
manist“ van 25 mei jl. mag kiezen welke
variatie Puck Rabbie voor ogen had bij
de verdachtmaking van Kees Pieters.
Misschien moeten beide betekenissen
tegelijktijd gelden, wat de aanval

alleen erger maakt en zelfs ergerlijk.
Een zo krasse vorm van diskriminatie
ben ik in de „Humanist“ nog niet tegen-
gekomen. Rabbie slaat bovendien het
kritisch vermogen van humanisten niet
hoog aan als hij meent hen aldus te
moeten „Waarschuwen“.
Een dergelijk ingezonden stukje ont-
siert de „Humanist“ en is, naar ik denk
niet karakteristiek voor humanisten: er
is immers geen enkele argumentatie
voor discussie?

H. A. Wage (Den Haag)

HELAAS

In het antwoord van Bert Boelaars op de
brief van Henk ter Heiden over de twee
Socrates symposia (Humanist nr. 12,
5-7-1982) is een vergissing gemaakt.
Boelaars raadt de brieven-schrijver aan om
voor een persoonlijke gedachteswissel-
ing, naar aanleiding van het thema,
naar een ontmoetingsgroep te gaan.
Dat had moeten zijn: naar een praat- of
gespreksgroep. Ontmoetingsgroepen
zijn gericht op persoonlijke groei. De vi-
sie van de deelnemers op maatschap-
pelijke problemen komt in zo'n groep
niet of nauwelijks aan de orde. Deze
thema's staan centraal in gespreks-
groepen.

JONGEREN VERDWENEN IN EL SALVADOR

Ana del Carmen Canales Perla (16)
Salvador Vasquez Nunez (18)
Mauricio Daniel Penata Moreira, (18)
Francisco Penata Moreira (14)
Reyna Isabel Perez Abelarde (14)
Silvia Perez Abelarde (13)
Christina Perez Abelarde (13)
Marta Teresa Martinez Gonzalez (14)
Francisca de Jesus Martinez Gonzalez
(14)
José Luis Moreira Villegas (18)
José Luis Aguilar Rodriguez (14)
José Eduardo Vaca (14)
Margarito Canilla Perez (16)
Rosa Alicia Perez (12)
José Antonio Rivera Alvarado (14)
Rafael Antonio Rodriguez (25)
Arnolfo Lopez (20)
Ana Cecilia Solorzano (21)
Rafael Chulo (16)
Claudia Yanira Rodriguez (12)
José Manuel Cuyas Climaco (22)
Jorge Alberto Vasquez Guzman (16)
Mario Alfredo Menendez Valenzuela
(23)
Zelma Piche Funes (16)
Leonardo Esteban Landaverde Hernan-
dez (18)
Nelson de Jesus Carpio Guzman (15)
Lucia Salazar (15)
Diana Melina Hernandez Salazar (13)
José Aristides Lopez Nieto (22)
Mauricio Antonio Alas (32)
Moisés Reyes Perez (18)
Estanislao Sanchez Solis (18)
Julio César Castro Montano (18)
Marlene de Los Angeles Orellana Ro-
mero (18)
Raúl Eduardo Lopez Galindez (18)
Jorge Alberto Cornejo Gonzalez (20)
Guillermo Diaz

Marcos Enrique Garcia Quinonez (15)
Marcos Ernesto Pineda (16)
Manuel de Jesús Diaz Turcios (15)
William Ernesto Pineda (16)
Maria Ester Mendez Cortez (17)
Francisco Alirio Coto (17)
Ricardo Antonio Abarca Bermudez (13)
Oscar Enrique Ramirez Lima (14)
Rafael Alfonso Jimenez Rosales (19)
Jorge Alberto Flores (18)
José Ilias Ramirez Cuchillas (13)

Amnesty International heeft gegevens
uit El Salvador ontvangen waaruit blijkt
dat in drie maanden tijd achtenveertig
kinderen en studenten zijn „verdwe-
nen“. Het gaat om negenendertig jonge-
ren onder de twintig jaar en negen wat
oudere studenten die allen in de perio-
de van 5 maart tot 20 mei 1982 zijn „ver-
dwenen“.

Uit deze gegevens kan worden opge-
maakt dat met name op 12 maart 1982
een razzia is gehouden onder de jeugd
uit Ciudad Delgado. Op die dag ver-
dwenen twaalf kinderen uit deze
plaats. Zeven van hen werden in een
rood voertuig met zwart dak wegge-
voerd en drie in een Toyota-busje. Twee
andere kinderen uit Ciudad Delgado
werden door leden van de veiligheids-
dienst in Quezaltepeque gearresteerd
en vervolgens in een jeep weggevoerd.
De autoriteiten ontkennen dat deze jon-
geren gevangen zijn genomen. Am-
nesty vreest voor hun leven en is in ver-
schillende landen een actie gestart
voor opheldering over hun lot.
Meer informatie: Amnesty, 3e Hugo de
Grootstraat 7, Amsterdam. Tel.
020 - 847905.

VERBOND OP RTV

radio

NA VIJVEN EN ZESSEN

elke dinsdag 18.30-19.00 uur op
Hilversum 2

PRATEN TEGEN VERVREEMDING zondag 8 augustus 1982

9.30-10.00 uur, Hilversum 2

De IHEU hield van 1 t/m 5 augustus
haar achtste wereldkongres in
Hannover. Centraal thema: „Anti-
humanistische tendensen“.

Wat kunnen humanisten stellen
tegenover de ongunstige ontwik-
kelingen in een steeds ingewikkel-
der en massaler wordende sa-
menleving? Ontwikkelingen die
zich uiten in een gebrek aan toe-
komstperspectief, vervreemding,
struktureel wordend geweld en
machtsmisbruik.

PRATEN TEGEN VERVREEMDING Zondag 15 augustus 1982

9.30-10.00 uur, Hilversum 2

Deel 2 van het verslag dat Rommert
Kruithof maakte van het achtste
wereldkongres van de internatio-
nale organisatie van humanisten,
de IHEU.

Tot 1 september worden de volgen-
de herhalingen van themapro-
gramma's uitgezonden.

OUDER WORDEN WE ALLEMAAL, WE DENKEN ER ALLEEN LIEVER NIET AAN

dinsdag 10 augustus 1982

18.30-19.00 uur, Hilversum 2

Antoinette van Brink sprak met en-
kele oudere Nederlanders over hun
opvattingen over actief ouder wor-
den.

IN DE BAN VAN DE GENEN 1

dinsdag 17 augustus 1982

18.30-19.00 uur, Hilversum 2

Een programma van Riëtte Kuin
over sociobiologie, die stelt dat het
leven van de mens wordt beheerst
door aangeboren instinkten en er-
felijke mechanismen.

IN DE BAN VAN DE GENEN 2

dinsdag 24 augustus 1982

18.30-19.00 uur, Hilversum 2

IEDER ZIJN EIGEN WERKELIJKHEID dinsdag 31 augustus 1982

18.30-19.00 uur, Hilversum 2

Bert Schierbeek praat met Antoi-
nette van Brink over vrijheid, zijn
bewondering voor het Zen-Boedd-
hisme en zijn kijk op humanisme en
godsdienst.

Met ingang van dinsdag 7 septem-
ber wordt „Na Vijven en Zessen“
hervat.

Enkele gespreksleiders en organisatoren van vormingswerk in het gewest Utrecht willen proberen samen te werken op het gebied van organisatie en publiciteit. Zij die mee willen helpen met organiseren of begeleiden van groepen zijn welkom op een oriënterende bespreking op zaterdag 28 augustus: 10.30 uur, in de kantine van het Erasmushuis. Inl.: Frank de Mink, 033 - 620960.

Voor alle geïnteresseerden in het Gewest Utrecht is er een *kursus Humanisme en maatschappijkritiek*, op zes maandagavonden om de veertien dagen, vanaf 27 september in Amersfoort. Inl.: 033 - 620960.

BUSSUM PAKT HET EENS ANDERS AAN ANTI-FASCISME IN HET GOOI

Vele plaatselijke afdelingen van het Humanistisch Verbond zijn alweer druk in de weer met het vaststellen van een programma voor najaar en winter.

De afdeling Naarden/Bussum en omstreken pakt het dit jaar eens anders aan. Bestuurslid Cherry Turèl: „Bij de voorbereiding van zo'n programma grijp je al gauw naar de geijkte formule van een onderwerp als humanisme en politiek, compleet met inleiders en gelegenheid tot vragen stellen. Wij hebben dit jaar de vork eens anders in de steel gestoken." De plaatselijke afdeling pakte één onderwerp (het fascisme) en nodigde maar liefst een honderdtal organisaties uit om mee te doen. Uitgebreide aandacht in de plaatselijke krant zorgde voor de nodige belangstelling. Vijftien organisaties, variërend van politieke partijen, scholen, buurt- en clubhuizen tot Amnesty International, schaarden zich spontaan achter dit initiatief van het Humanistisch Verbond.

Bibliotheken en boekhandels stelden expositieruimte of etalages ter beschikking. Kunstenaars en acteurs boden hun talenten aan. Er werd een werkgroep gevormd die de hele zaak ging uitwerken onder leiding van de Anne Frankstichting die zich al jaren bezighoudt met het onderwerp fascisme.

Wat betekent dit voor de HV-afdeling in Bussum/Naarden? Cherry Turèl: „We

staan ineens in het centrum van de belangstelling. Er worden nieuwe contacten gelegd, die vaak leiden tot broederlijke samenwerking. Zo staan we nu een aantal zaterdagmiddagen achter een kraam met Amnesty of de Wereldwinkel. Organisaties bellen verwonderd op waarom zij niet zijn uitgenodigd."

Wat begon als een aarzelend initiatief van het Humanistisch Verbond afdeling Naarden/Bussum heeft door het enthousiasme een sneeuwbal effect gekregen. Inmiddels is al besloten om een permanent comité op te richten met de naam Werkgroep anti-fascisme Naarden/Bussum.

Behalve dat er in dit ruime verband met andere organisaties aandacht aan fascisme zal worden besteed, zijn de humanisten in Naarden/Bussum ook in eigen kring actief. Zo worden in het najaar drie avonden besteed aan het onderwerp anti-fascisme en in het voorjaar van '83 drie hierop aansluitende onderwerpen op drie opvolgende avonden door steeds dezelfde spreker. Bussum/Naarden heeft hiervoor Albert Nieuwland kunnen strikken die het zal hebben over achtereenvolgens de democratie, het nihilisme en de bedreiging van de persoonlijke levenssfeer. Cherry Turèl hierover: „We denken dat eenzelfde spreker voor meerdere avonden zal leiden tot een betere klantenbinding. We zijn benieuwd of de werkwijze meer zoden aan de humanistische dijk zal zetten. Hoe het ook zal uitpakken, wij ervaren deze aanpak als zeer verfrissend. Door een geschikt, aktueel onderwerp te nemen en andere organisaties uit te nodigen mee te doen blijkt een hele machinerie in beweging te komen," aldus bestuurslid Turèl.

Wij wachten in spanning af hoe deze aanpak van de gemeenschap Naarden/Bussum en omstreken zal uitwerken. Er bestaan al plannen om eind dit jaar een uitgebreid draaiboek samen te stellen opdat ook andere afdelingen tot in details kennis kunnen nemen van zo'n breed opgezette actie.

Hes van Huizen

PRINCIPIËLE KEUS VOOR POLITIEK: MENSENRECHTEN OF WERKGELEGENHEID

De oorlog over de Falkland/Malvinas eilanden is voorbij. De gevolgen van deze onzinnige oorlog zijn ingrijpend voor de direkt betrokken landen, maar ook voor een land als Nederland. Met name geldt dit voor de oorlog herleefde discussie over de vraag of Nederland mag bijdragen aan wapenleveranciers aan een land als Argentinië dat behalve een oorlog voerde om enkele eilanden al jaren stelselmatig de mensenrechten schendt. Zeer aktueel is hierbij de vraag of de grote leverantie van het Hengelse bedrijf Holland Signaal door moet gaan. Het betreft hier onder meer produktie van moderne radar- en vuur geleidingsapparatuur voor oorlogsschepen. Een order van zo'n miljard gulden. Er is hierbij ook een hoop werkgelegenheid in het geding: zeker vier jaar werk voor 4500 mensen.

De politiek staat hier voor een principiële keus. Wat moet het zwaarste wegen, de mensenrechten of de werkgelegenheid?

Het Humanistisch Overleg Mensenrechten (HOM), laat de mensenrechten het zwaarste wegen en organiseert samen met andere organisaties het verzet tegen de Signaalleveranciers. Daarnaast wordt onderzocht hoe voor alternatieve werkgelegenheid kan worden gezorgd.

Meer over deze zeer aktuele zaak in de HOM-nieuwsbrief van juni. In dit nummer ook aandacht voor o.a. de mensenrechtensituatie in India, het beleid van minister van ontwikkelingssamenwerking Van Dijk, de olieboycot tegen Zuid-Afrika en de wapenhandel met Indonesië. En natuurlijk veel informatie over alle HOM-aktiviteiten.

Hes van Huizen

De HOM-Nieuwsbrief is te bestellen door overmaking van f 2,10 op giro 1460115 tnv. Humanistisch Overleg Mensenrechten te Utrecht, onder vermelding van Nieuwsbrief, juni. Een abonnement kost f 12,50 per jaar.

Het Humanistisch Thuisfront

zoekt voor het Hum. Militair Tehuis in Seedorf (tussen Hamburg en Bremen in Duitsland) twee medewerkers (man en vrouw), die samen leiding kunnen geven aan een werkteam.

Gevraagd wordt:

Humanistische levensinstelling
Bereidheid alle werkzaamheden in het H.M.T. mee aan te pakken.

Ervaring in HORECA strekt tot aanbeveling.

Salaris p.p. per maand f 2232,50 bruto. Brieven te richten aan het C.B. van het Hum. Thuisfront Den Texstraat 5A 1017 XW Amsterdam.